

ЗАРОБЉЕНИ
Зорица Свирчев

Уредник
Зоран Колунџија

Рецензенти
Ранко Павловић, књижевник
Мр Зоран Суботички, књижевник

Зорица Свирчев

ЗАРОБЉЕНИ

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

*Ова ѿрича о мени је ѿосвећена мојим родиѿељима,
Милки и Бориславу, ѿде ѿод да су.*

Све док нас „сенке” ѿоново не сѿоје...

Предговор

„Ја се зовем **Сенка**. Ја сам Њена сенка...”

Ја се зовем **Зорица**. Ја сам Њихова зора – мајчина и очева. Зато сам њима посветила овај роман, Милки и Бориславу Свирчеву. Иако већ неколико година почивају у миру негде иза Портала, они су упознати са садржајем романа. Мој отац га је више пута прочитао за живота, јер „Заробљени” су написани још 2008. године. Верујем да је до сада, негде у окриљу паперјастих облака, он детаљно испричао мојој мајци о чему сам писала у роману. Објављивање је одлагано из професионалних разлога. Као професор Егзобиологије, науке о животу ван планете Земље, имала сам веома строге принципе током предавачког рада. Студентима сам говорила и са њима разговарала само о чињеницама заснованим на строгим научним поставкама. Међутим, то није зауставило и спречило моју машту да искочи из уских, челичних шина научних принципа. Због свега наведеног сам себе назвала Она. У рукопису романа, Она је живела и постојала скоро 20 година, јер је морала остати „заробљена” у меморији мог рачунара или скривена иза псеудонима. Зато је у једном периоду на насловној страни рукописа име аутора било Сенка Милојевић – Сенка, као аутентични и симболични аутор романа, а Милојевић као једно од најлепших презимена. Након што су пријатељи, а међу њима и рецензенти, инсистирали на мом личном имену и презимену, одлучила

сам да сачекам одлазак у пензију и испратим последњу генерацију студената који су слушали моја предавања из Егзобиологије. Иако роман припада и жанру научне фантастике, ипак сам се морала осећати „ослобођеном” како бих пристала да рукопис објавим под својим именом. Свакако то заслужују и моји родитељи.

Наслов „Заробљени” се наметнуо сам по себи, без трагања и двоумљења. Постојао је и пре идеје о писању романа, као мој лични осећај. Наслов се односи на стање које се у мојој машти везује за постојање и понашање нас, људи, негде између најситнијег и најједноставнијег живог створа до највећег, највишег и најузвишенијег створитеља – између бактерије и Бога. *Заробљени* и опседнути „лутајућим бићима из Мислиона”, људи повезују бактерију и Бога кроз суштинску улогу и задатак човечанства, а то је подржавање и одржавање живота. Зато је игра слова на самим корицама књиге, која даје реч ЗОЕ, још важнија од наслова романа. Јер ЗОЕ се скрива у речи „заробљени” као чувар свега што је живо: сама реч значи „живот” и долази из старогрчког језика. За разлику од речи „биос” која се односи на физички, биолошки живот, „зое” означава божански, вечни или духовни живот, имплицирајући на непролазност која превазилази обичну егзистенцију. Као што се ова реч сакрила у наслову „*Заробљених*”, тако су се њено значење, идеја и порука романа прикрили у причама „*Заробљених*”. Као предавач егзобиологије, професионално освешћена могућношћу настанка страха и катастрофа због великих несрећних догађања на космичком нивоу, на пример при судару наше планете са великим астероидом, обесхрабрена

стрепњама због нестанка човечанства, покушала сам да одржим и заживим наду и веру у спасење. Поготово што смо све више свесни чињенице да нам за изумирање нису неопходни астероиди. Довољни смо сами себи да нестане са ове наше лепе планете, било да то радимо ратовима или микроорганизмима. Робовање једном таквом микроорганизму, бактерији борелији, у стварности има највише везе са насловом „Заробљени”.

Идеја и порука романа су превазишле сам наслов и у неким деловима се може препознати трактат о борелији, а у другим – најважнијим деловима се налази аутентично поклоњење Господу Богу. Остало ћу преписати од Сенке, са прве стране романа: „Зашто преносим вама ову причу, разумећете ако су ваше снаге понекад на ивици незнања, ваше мисли на граници између сада и никад, ваши покушаји проналажења сопства у процепу почетка и краја, ваша душа у безуспеху самоостварења и ваше надахнуће Богом такво да у Његово постојање не верујете или само верујете, а још увек не живите са Њим.”

Захваљујем се пријатељима који су заслужни што ће овај роман ипак угледати своје читаоце и заголицати њихову машту. Да осетим анђеоска крила и надахнуће у езотерији писане речи заслужни су уважени књижевници Ранко Павловић и Зоран Суботички, рецензенти „Заробљених”, који су ме охрабрили, обогатили својим духом и енергијом, оснажили и ослободили. Одмах уз њих подршку су ми дали пријатељи Милош Милићевић и Душко Вукотић. Господин Милош је уобличио текст и структуру рукописа, направио веома симболичну насловну страну истицањем речи ЗОЕ и смислио неколи-

ко занимљивих анаграма од речи ЗАРОБЉЕНИ, међу којима реч РАЗБОЉЕНИ најбоље приказује шта се дешава ако нисмо *заробљени*. Душко, мој друг из детињства, којег сам поново срела након 45 година, је био катализатор одробљавања романа спајајући ме са Милошем, чија је улога била пресудна у публикавању. Пријатељица Јасна Миленовић је урадила лектуру првог текста и запамтила укупан број наводника у роману. Моји синови, Игор Обрехт и Растко Марковић, су подстакли финализацију овог романа даривајући ми троје унучади, који заслужују посвету у једном новом остварењу. Мој супруг Јуси Мерилуото не разуме српски језик, те није ни учествовао у коментарисању садржаја. Овога пута он је био моја сенка, а као и увек велики ослонац. Свима њима дугујем огромну захвалност, као и другима који су читали текст и давали своје вредне коментаре. Посебно се захваљујем свим ликовима у роману, који су реални, а највише мојој Сени.

У Новом Саду, 5. августа 2025. године

ДЕО ПРВИ

На почетку

Паника

Те касне јесени 2007. године, дане смо проводиле на Клиници за инфективне болести где смо лечиле Лајмску болест. Лајмска болест је врло озбиљно системско хронично обољење које настаје као последица убода крпеља. Инфекцију изазива бактерија борелија (*Borelia burgdorphi*) коју преносе крпељи.

Зашто преносим вама ову причу, разумећете ако су ваше снаге понекад на ивици незнања, ваше мисли на граници између сада и никад, ваши покушаји проналажења сопства у процепу почетка и краја, ваша душа у неуспеху самоостварења и ваше надахнуће Богом такво да у Његово постојање не верујете, или само верујете, а још увек не живите са Њим.

Неодољиву жељу за почетком писања своје приче о борелији утолила је на овереном упуту за рентгенски преглед. Осећај да њену борбу са борелијом треба и мора да подели са онима који се боре са овом бактеријом, био је толико јак да сестра у Клиници није одолела Њеној похоти за чистим папиром, те донесе неки стари полуупотребљен избледео роковник. Чини се да је сестру освојила тога јутра својом одлуком да инфузију више не прима у лежећем положају, него у седећем, или чак стојећем са одлучним изразом лица, који је осликавао снажну одлуку да оздрави, упркос свим лошим прогнозама „великог имитатора”, како популарно зову Лајмску болест.

И док се у соби заподенула гласна прича између две болеснице о салдима и нечему што „виси” у рачуноводству, Она се присећала тренутака када је одлучила да напише књигу *Како сам њобедила борелију*. Било је то у кабинету главног инфектолога, из којег је изашла корачајући уназад. Знала је све до детаља о Лајмској болести, колико професионално као микробиолог, толико и из личне радозналости као велики паничар. Није могла тачно да се сети колико је својих рођака, пријатеља, студената на теренском раду заплашила након убода крпеља, до те мере да су без размишљања послушали Њен савет и захтев да одмах почну са превентивном антибиотском терапијом. За све њих је имала у кућној апотеци или теренском ранцу кутијице са антибиотицима. И нико од тих људи никада није имао проблема са Лајмском болешћу. За њу саму није сматрала да је важно да крене одмах са терапијом, иако је лично видела и извадила из препоне десне ноге огромног крпеља. Био је Њен гост најмање 3 дана, јер је изгледао потпуно сув и спљоштен. Али, остала је тог јуна 2007. године без сопствене одговорности, и са оним ставом базираним на потпуном одсуству разума „Ма неће баш мене”. Накриво заваљена у расклиманој дрвеној столици, са одлуком да забележи иницијалне записе још незапочетог романа, примала је своју свакодневну дозу инфузије и сећала се прве посете начелнику Клинике.

Са поновљеним позитивним вредностима антитета на борелију, начелник Клинике за инфективне болести је махао као да је покушавао да избрише резултате анализа и по трећи пут понављао:

– Ваше лечење ће бити тешко и дуготрајно, јер је бактерија ушла дубоко у ткива због чега антибиотици тешко продиру до ње. Зато ћете морати да прођете кроз три циклуса антибиотика, сваки по месец дана, од којих је први у облику инфузије. Ту инфузију морате примати сваки дан. Ако се осећате тако да Вам није потребно болничко лечење тих месец дана, будите спремни да свакодневно долазите у клинику и имате у руци браунилу – звучало је попут рецитације, као да доктор унапред зна тачан редослед речи које је изговарао, као да је то понављао небројено пута до тада.

– Докторе, зар баш мора инфузија? Сваки дан? – покушала је да добије у времену док не постави неко паметније питање, јер и сама је знала да је ово било без икаквог смисла и наде да добије одговор који је желела.

– Мора и бићемо срећни ако тај циклус од три антибиотика буде спроведен само једном. Код Вас је у питању касна фаза Лајмске болести. У случају да се резултати покажу опет позитивним и након терапије, понављамо све док имате лоше налазе – рекао је доктор као да је то најобичнија свакодневна процедура.

– А шта би било ако не пристанем? – покушала је да питање делује шармантно неспретно и неозбиљно уз потпуно одсуство наговештаја да заиста не пристаје.

– Имаћете веома озбиљне последице које могу бити чак и фаталне... – наставио је чувени инфектолог са набрајањем веома тешких последица на нервном, мишићном, коштаном, срчаном и другим системима, које је она знала и раније, а затим је наставио да набраја и описује случајеве међу којима су биле и Њене старије ко-

леге „теренци”, од којих је један завршио у инвалидским колицима, а други је нажалост преминуо са сумњом на Лајмску болест као узрок смрти.

На изласку из собе главног инфектолога истовремено са одзвањањем његових веома претећих речи и прогноза, негде у малом мозгу се изродила одлука: написаће роман о томе како је победила Лајмску болест! Значи, мора је и победити! И то је био добар знак. Међутим, није трајао дуго Њен оптимизам и нада да ће оздравити без дуже борбе. По ко зна који пут, опет је схватила да је код Ње све атипично и специфично! Због тога се плашила да Њен случај не буде још додатно искомпликован. Да ли је стварно под неком „фаличном звездом” рођена, или је од себе сасвим обичне временом направила *species atipicus*, није баш јасно. Ако је карактеристика пубертета да код младих изазива потребу за разноликошћу и различитошћу, онда је она у пубертету била од рођења, а највероватније ће остати и до краја живота. Поред тога, некаква чудна занесеност и спремност на неочекиване и несвакидашње одлуке јој је тумарала по свим нивоима свести и подсвести, чинећи је стално у неком измештеном стању. Њени потези нису били увек предвидиви. А уз све то је била и верно дете Сутјеске, Неретве и Отписаних, тако да је бомбашка крв повремено врела у Њој.

Након прве адреналинске реакције, типичне за неочекивани сукоб са нападачем, наступио је страх и хаос. Данима и ноћима је читала текстове са интернета и све више западала у непознат облик депресије. Јер, Лајмска болест је веома озбиљна и све учесталија напаст данашњице. Лечење је крајње проблематично и неусаглашено. Прог-

нозе су магловите. Симптоми – све што може да боли и омета свакодневни живот! Контактирала је пријатеље из иностранства који раде у болницама и од којих је добила и процедуре лечења из Вашингтона, Лондона, Фиренце... Копирала је са интернета десетак водича за Лајмску болест и следећи упитнике за дијагнозу, пронашла толико симптома заједничких за друге болести, да је почела да сумња да ли је она уопште и заражена! По ко зна који пут је претурала по глави све детаље везане за контакт са крпељом. И схватила је да је направила неколико грешака.

Присећајући се свих детаља, стања и емоција из тог периода првог сусрета са дијагнозом, прашњави роковник је постао сведок текста који се низао у свим правцима, јер само је десном руком могла и да пише и да га придржава на својим коленима. Лева рука је била онеспособљена због инфузије.

Пре почетка

Сакупљајући узорке воде из Дунава, на сремској страни, у оквиру пословног пројекта, није била ни свесна где и када је покупила свог крпеља. Теренски рад је трајао неколико дана током априла месеца. Иначе, веома опрезна због могућности инфекције борелијом, увек је након теренског рада прегледала ризична места на телу и претресала гардеробу. Исте контроле и провере је радила првих дана својим колегама и себи, а онда је пажња изостала тим пре што су сви користили специјалне мараме и остала средства против убода крпеља, које је Она куповала у немачким апотекама.

Три дана након повратка са терена, приметила је у препони десне ноге црну висећу творевину која се лако извукла из коже на покрет прстима улево. У Њеним очима је то била огромна глава крпеља. Препознала га је без микроскопирања и присетила се такве исте главе коју је специјалном пинцетом за вађење крпеља извукла из леђа своје мајке пре више година. Тада је без одлагања дезинфиковала место убода на мајчиним леђима и целог крпеља однела у Ветеринарски завод у Новом Саду, где се утврђивала зараженост крпеља борелијом. Још тада је добро знала да се причвршћен крпељ из тела не сме водити третирањем алкохолом, нафтом, уљем или било каквим хемијским средствима која би умртвила крпеља, али истовремено натерала да поврати садржај својих

пљувачних жлезда у којима се налази бактерија. Због тога је купила специјалну пинцету за њихово уклањање одвијањем из тела домаћина, било да се ради о човеку, псу или мачки.

Резултат микробиолошких анализа крпеља који се насисао крви Њене мајке је показао да је паразит на леђима био заражен борелијом. Наступио је један мучан период набављања и примања Лонгацеф инјекција, јер то је било стање санкција, када је мајка за две ампуле антибиотика одвајала целу своју месечну зараду. Али, месец дана терапије се морало испоштовати! И тако је након ране фазе, коректно третиране, Њена мајка остала без икаквих последица.

За разлику од мајке, која је имала црвени печат на леђима, око места убода на Њеној нози није се указивало никакво црвенило, нити знаци инфекције. И поред тога, помислила је да узме антибиотике као што би сваког другог посаветовала и инсистирала на превенцији. Имала је осећај да се њој неће десити ништа лоше, а и узимати антибиотике није баш пријатно. Ремети комфор. Била је на самој ивици да почне са превентивном терапијом. А онда је направила своју прву велику грешку: бахато је вратила паковање антибиотика у своју кућну апотеку.

Након нешто више од недељу дана од убода крпеља, ипак је одлучила да се јави лекару опште праксе, осећајући неку лаку пролетњу вирозу и стално презнојавање. Та пролетња вироза је била веома необична. Не тако исцрпљујућа, колико са изненађујућим симптомима. Повремени налети презнојавања терали су је да стално мења мараме око врата, јер јој се коса у том пределу нагло ква-

сила, што је доводило до болова и укочености врата. Осећала се више непријатно него болесно. Али у сваком случају необично. Зујање у ушима и благи поремећаји равнотеже су били нешто што је тумачила променама у крвном притиску, временским променама, умором... Није чак ни температуру мерила, мада је било врло очигледно да је била повишена. Тешко је возила ауто и била је лако раздражљива. У потрази за лекарским саветом, добила је следећи одговор:

– Према најновијем ставу Светске здравствене организације не лечимо увод крпеља, него прве симптоме болести. Осим благе вирусне коју сада има сваки пети становник овог града, не постоји ниједан сигуран симптом, као што је црвени печат, или *erithrema migrans*. Мислим да нема места за забринутост.

Посета лекару опште праксе се завршила опуштеном посвећивању текућим обавезама и мирнијим наставком свакодневнице. Након неколико месеци, током августа месеца, имала је веома чудне стомачне проблеме и болове праћене исцрпљеношћу и повраћањем. Тих дана је сатима седела у кревету и завршавала неке пројекте, тако да је опет мислила како је умор и нездрав начин живота доводе у стање болести. Изразите болове у препонама и зглобовима везивала је за вишесатно седење и некретање. Понекад су те сметње биле такве да је узимала средства за умирење болова. Пријале су јој дуге масаже врата, главе и кичме. Смиривала се мислима о одмору, релаксацији и опоравку на некој сунчаној плажи. Али, обавезе јој то нису дозвољавале. Било јој је најлакше да не размишља о болестима, него о премору као узроку стања